

University of Groningen

Onderzoek naar de wijze van rapporteren over opvoedings- en verzorgingsproblematiek bij de Raad voor de Kinderbescherming, Directie Noord

Kalverboer, Margrite Evelien

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1996

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Kalverboer, M. E. (1996). *Onderzoek naar de wijze van rapporteren over opvoedings- en verzorgingsproblematiek bij de Raad voor de Kinderbescherming, Directie Noord*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

ONDERZOEK NAAR DE WIJZE VAN RAPPORTEREN
OVER OPVOEDINGS- EN VERZORGINGSPROBLEMA-
TIEK BIJ DE RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING
DIREKTIE NOORD

Margrite Kalverboer

Kalverboer, Margrite Evelien

Onderzoek naar de wijze van rapporteren over opvoedings- en verzorgingsproblematiek bij de Raad voor de Kinderbescherming Directie Noord / M. E. Kalverboer, - Groningen: Stichting Kinderstudies.

Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen. - Met lit. opg. -

Met samenvatting in het Engels.

ISBN 90-71000-55-9

NUGI 725

Trefw.: Raad voor de Kinderbescherming / opvoedings- en verzorgingsproblematiek / pedagogische verwaarlozing

© 1996 Stichting Kinderstudies

Stichting Kinderstudies

Postbus 785

9700 AT GRONINGEN

ONDERZOEK NAAR DE WIJZE VAN RAPPORTEREN
OVER OPVOEDINGS- EN VERZORGINGSPROBLEMATIEK BIJ DE
RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING
DIREKTIE NOORD

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

ONDERZOEK NAAR DE WIJZE VAN RAPPORTEREN
OVER OPVOEDINGS- EN VERZORGINGSPROBLEMATIEK
BIJ DE RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING
DIREKTIE NOORD

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van het doctoraat in de
Psychologische, Pedagogische en Sociologische Wetenschappen
aan de Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
Rector Magnificus Dr. F. van der Woude
in het openbaar te verdedigen op
donderdag 3 oktober 1996
des namiddags te 1.15 uur

door

Margrite Evelien Kalverboer

geboren op 20 december 1960 te Groningen

Promotor
Referent

Prof. Dr. J.E. Rink
Dr. R.C. Vos

Beoordelingscommissie Prof. Dr. H.E.M. Baartman
Prof. Dr. J. Savornin Lohman
Prof. Dr. G.H. van Gemert

VOORWOORD

In deze dissertatie staat de kernvraag 'hoe kan uniformiteit in de rapportage van de Raad over opvoedings- en verzorgingsproblemen (2A-zaken) bewerkstelligd worden?' centraal.

De Raad voor de Kinderbescherming Directie Noord heeft onderzoek hiernaar mogelijk gemaakt. Zonder reserves of restricties is mij de gelegenheid geboden om de rapportage over opvoedings- en verzorgingsproblematiek van de drie noordelijke vestigingen tot object van onderzoek te maken. Ook bij de uitvoering van dit onderzoek is mij alle mogelijke medewerking verleend. Ik wil hiervoor alle raadsmedewerkers hartelijk bedanken.

Vanuit de drie vestigingen is het onderzoek door een commissie begeleid. Deze commissie is een aantal malen van samenstelling veranderd. De commissie heeft de voortgang van het onderzoek eerst vrij intensief en later vanaf een zekere afstand gevolgd. Marion Bouwman, Jan Hendrik Janssen, Frans Larmené, Tineke Klaseboer en Libbe Kooistra ben ik erkentelijk voor hun bijdrage in het denkproces.

De studenten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek wil ik persoonlijk noemen. Martine van de Genugten is in de beginfase bij de dataverzameling op de vestiging Leeuwarden betrokken geweest. Vervolgens zijn Akkie Bootsma, Aleida Jansma en Ina Frik bij de dataverzameling op de vestigingen Leeuwarden, Assen en Groningen betrokken geweest. Marjan Flipse en Marjan Noorberger hebben een aandeel geleverd aan de literatuurstudie ten behoeve van dit onderzoek.

Ik heb de begeleiding van mijn promotor Ko Rink bijzonder gewaardeerd. Hij heeft mij de ruimte gegeven om dit onderzoek naar eigen inzicht vorm te geven en mij daarbij intensief begeleid. Dat er meer niet, dan wel geplande overleggen zijn geweest is denk ik tekenend voor zijn betrokkenheid: ik kon altijd bij hem terecht. In de afrondende fase van dit onderzoek hebben zijn nuchtere houding en het vertrouwen dat hij uitsprak over kwaliteit van het onderzoek mij zeer veel goed gedaan.

Roelof Vos wil ik bedanken voor zijn bijdrage referent.

Mieke Klunder ben ik zeer erkentelijk voor de consciëntieuze wijze waarop ze, grotendeels in haar vrije tijd, de tekst heeft gecorrigeerd op het taalgebruik.

Veel betrokkenheid heb ik ervaren van de vaste kern 'tijdelijke jonge onderzoekers', allen in een vergelijkbare situatie, waardoor er over en weer veel is meegedacht.

Ook Mila Smrkovsky wil ik noemen. Hij heeft zich als AIO-coördinator onder andere ingezet voor het afdwingen van opleiding voor de AIO's en is hierin goed geslaagd.

Dankzij mijn vriendin en paranimf Renske Viersen heb ik alle gegevens die ik bij de drie vestigingen heb verzameld ook kunnen analyseren. Zij heeft het computerprogramma geschreven waarmee dit mogelijk werd. Daarnaast is zij altijd zeer betrokken geweest bij alle 'grote en kleine rampen' die ik tijdens dit onderzoek heb meegemaakt. Ook mijn andere paranimf Rob Wielink wil ik bedanken voor zijn grote betrokkenheid en steun.

En tot slot natuurlijk het thuisfront, Lex die het hele proces met zowel een persoonlijke als professionele interesse heeft gevolgd en mij daarin heeft bijgestaan, Minnie die altijd insprong wanneer de thuissituatie daarom vroeg. Dan Ate's ouders Atie en Leen, mijn zus Karin en broer Alle en hun respectievelijke partners Albert en Suzanne. Allen zeer dierbaar en ieder op hun eigen manier en momenten zeer tot steun.

Als laatst wil ik Ate en Fedde noemen, gewoon omdat ze er zijn.

INHOUD

1	THEORETISCHE ORIËNTATIE EN METHODE	
1.1	Opmerkingen vooraf	1
1.2	Probleemstelling, algemene vraagstelling en onderzoeksdoel	1
1.3	Theoretische oriëntatie en uitgangspunten	6
1.3.1	Opmerkingen vooraf	6
1.3.2	Multicausale modellen	6
1.3.3	Het 4-variabelenmodel en pedagogische verwaarlozing	12
1.3.4	Het 4-variabelenmodel toegespitst op het onderzoek bij de Raad voor de kindbescherming directie Noord	18
1.3.5	De omschrijving van enkele belangrijke begrippen binnen het onderzoek: de opvoedingsvariabelen, de interactiefactor en pedagogische verwaarlozing	21
1.4	Vraagstelling, onderzoeksplanning, werkdoelen, onderzoeksvragen en methode van onderzoek	25
1.4.1	Vraagstelling	25
1.4.2	Onderzoeksplanning	25
1.4.3	Differentiatie van onderzoeksplanning in werkdoelen en onderzoeksvragen	26
1.4.4	Methodologische verantwoording en de dataverzameling en -bewerking per onderzoeksvraag	29
1.5	Wijze waarop de onderzoeksresultaten zullen worden weergegeven	39
2	HET CATEGORIEËNSYSTEEM ONTLEEND AAN DE RAAD	
2.1	Opmerkingen vooraf	41
2.2	Het categorieënsysteem: opvoedingsvariabelen, de interacties ertussen en de kenmerken hiervan bij de verschillende vormen van pedagogische verwaarlozing	41
2.2.1	Orderingscategorie 'Het Kind'	42
2.2.2	Orderingscategorie 'De Opvoeder'	44
2.2.3	Orderingscategorie 'De Situatietypes in relatie tot de pedagogische verwaarlozing'	47

2.2.4	Orderingscategorie 'De Situationele context'	48
2.2.5	Orderingscategorie 'De Interactie'	49
2.3	Het categorieënsysteem: de kwantitatieve analyse	53
2.3.1	Het percentage rapporten dat de verschillende vormen van pedagogische verwaarlozing, de opvoedingsvariabelen, de interacties ertussen en kenmerken hiervan vermeldt	53
2.4	Bespreking van het categorieënsysteem	65
2.4.1	Bespreking van het categorieënsysteem aan de hand van de drie eisen genoemd in 1.4.4	65
2.4.2	Bespreking van het categorieënsysteem naar aanleiding van de resultaten op onderzoeksvraag 1	67
2.4.3	Bespreking van het categorieënsysteem naar aanleiding van de resultaten op onderzoeksvraag 2	70

3 HET CATEGORIEËNSYSTEEM VAN DE RAAD VERGELEKEN MET ANDERE CATEGORIEËNSYSTEMEN

3.1	Opmerkingen vooraf	135
3.2	De Vragenlijst Sociale en Pedagogische Situatie	136
3.2.1	Beschrijving	136
3.2.2	Orderingscategorieën in het VSPS-risicoprofiel	137
3.2.3	Inhoudelijke categorieën en subcategorieën in het VSPS-risicoprofiel	137
3.2.4	Aanvullingen van het VSPS-risicoprofiel op het categorieënsysteem van de Raad	141
3.3	Het Pedagogisch Signalerings-Instrumentarium	142
3.3.1	Beschrijving	142
3.3.2	Orderingscategorieën in het PSI	143
3.3.3	Inhoudelijke categorieën en subcategorieën in het PSI	143
3.3.4	Aanvullingen van het PSI op het categorieënsysteem van de Raad	146
3.4	De categorieënlijst van het SOG-project	146
3.4.1	Beschrijving	147
3.4.2	Orderingscategorieën in de categorieënlijst van het SOG-project	147

3.4.3	Inhoudelijke categorieën en subcategorieën in de categorieënljst van het SOG-project	148
3.4.4	Aanvullingen van de categorieënljst van het SOG-project op het categorieënsysteem van de Raad	153
3.5	De Vragenlijst Gezinsfunctioneren	154
3.5.1	Beschrijving	154
3.5.2	Orderingscategorieën in de Vragenlijst Gezinsfunctioneren	154
3.5.3	Inhoudelijke categorieën en subcategorieën in de Vragenlijst Gezinsfunctioneren	155
3.5.4	Aanvullingen van de Vragenlijst Gezinsfunctioneren op het categorieënsysteem van de Raad	164
3.6	Afsluitende opmerkingen en discussie	165
4	HET DEFINITIEVE CATEGORIEËNSYSTEEM	
4.1	Opmerkingen vooraf	169
4.2	Vormen van pedagogische verwaarlozing in het definitieve categorieënsysteem	169
4.3	Het orderingskader van het definitieve categorieënsysteem	170
4.4	Kenmerken van orderingscategorieën in het definitieve categorieënsysteem	170
4.5	Het definitieve systeem	171
4.6	Afsluitende opmerkingen en discussie	183
5	DISCUSSIE EN SUGGESTIES VOOR VERDER ONDERZOEK	
5.1	Opmerkingen vooraf	185
5.2	Discussie	186
5.3	Suggesties voor verder onderzoek	190

SAMENVATTING	197
SUMMARY	199
LITERATUUR	201
BIJLAGE I	207
BIJLAGE II	231